

Gerry Adams wordt toegejuicht door een groep enthousiaste schoolkinderen.

In Noord-Ierland was vorige week sprake van een "heel Goede Vrijdag". Na bijna dertig jaar burgeroorlog is het grootste deel van de strijdende partijen een nieuwe opzet overeengekomen om de vrede te bewerkstelligen. Het lijkt erop dat overleg het heeft gewonnen van geweld.

ED ARONS

De afgelopen maanden geloofde niemand meer dat Witte Donderdag een akkoord zou opleveren over de Noord-Ierse kwestie. De Amerikaanse onderhandelaar George Mitchell had 9 april vastgelegd als uiterste datum voor een vredesplan, waar alle partijen zich toe moesten verbinden. Zelfs de datum die de Britse premier Tony Blair had gesteld, "vóór 1 mei" werd de afgelopen maanden onhaalbaar. Sinn Fein, de politieke vertegenwoordiging van het verboden Ierse Republikeinse Leger, werd zelfs gedwongen om - tijdelijk - het overleg te verlaten wegens vermeende aanslagen. Niemand had fiducia. Nou, bijna niemand. Achter de schermen bleven de architecten van een akkoord druk op de partijen uitoefenen. Moe maar volaan na een marathon-slotzitting van 28 uur, konden ze - één dag te laat - meelaten dat de tegenstellingen overbrugd waren en dat de strijdende partijen een gezamenlijk plan hadden goedgekeurd om vrede te bereiken. Een historisch

akkoord dat in Noord-Ierland de toekomstige Goede Vrijdagen zeker zal kleuren.

WORTELS VAN HET CONFLICT

Bijna dertig jaar lang hebben bewoners van Noord-Ierland elkaar bevochten. In die periode vonden meer dan 3.200 mensen de dood. In 1968 kwamen de katholieken in opstand tegen de protestantse meerderheid in een strijd om gelijke rechten en - uiteindelijk - een hernieuwde samenvoeging van Noord-Ierland bij de Ierse Republiek.

De wortels van het conflict tussen katholieken en protestanten liggen echter veel dieper en laten zien dat er geen sprake is van een strijd die religieus van aard is. In de twaalfde eeuw kwam Ierland onder het gezag van de Engelse vorst Henry II. De cultuur bleef er echter sterk Gaëlic, vooral in het noorden, en de gemoederen waren sterk anti-Engels. Verscheidene opstanden liepen op niets uit. In de loop van de zeventiende eeuw trokken veel

protestantse Engelsen en Schotten naar het noorden van Ierland, voornamelijk om er zich als boeren te vestigen. Hun macht werd doorslaggevend na de overwinning van "onze" koning-stadhouder Willem III van Oranje, die destijds zettelede op de Engelse troon. In 1690 versloeg hij Jacobus II in de slag bij de Boyne. Oranje is daarom nog steeds de naam en de kleur die de protestanten van Noord-Ierland samenbindt. Zij willen dat Ulster (hun naam voor Noord-Ierland) Brits blijft.

De protestante overheersing en periodes van grote armoede deden veel katholieken besluiten tot emigratie. Het verkleinde hun minderheid verder en verkleinde tevens hun kansen op gelijke rechten. Zo was het hun verboden om onder andere in het onderwijs hun eigen taal te gebruiken. Op Pasen 1916 kwamen ze in opstand en trachtten ze hun onafhankelijkheid te bevechten. Tevergeefs. Andere, zwakkere pogingen volgden. Dan ontstaat er in 1967 een brede emancipatiebeweging onder de Noord-Ierse katholieken, die vanaf 1968 gepaard gaat met rellen. Gedurende een betoging in 1972 doden Britse militairen 14 katholieke deelnemers. Een incident dat onder de naam *Bloody Sunday* de geschiedenis in gaat en leidt tot gewelddadigheden van het verboden Ierse Republikeinse Leger, de IRA. Pogingen om tot verzoening te komen lopen op niets uit.

EEN WEG NAAR VREDE

Pas in 1993 komt er een keerpunt. Sinn Fein, de politieke arm van de IRA, is dan bereid om over vrede te praten en kondigt zelfs in 1994 een staakt-het-vuren af. De Britse premier John Major tracht een impuls te geven aan deze mogelijkheid tot vrede, de zogenoemde Brits-Ierse Verklaring van Downingstreet (1995). Major mist echter de parlementaire steun om tot realistische voorstellen te komen. De (protestante) Unionisten krijgen te veel hun zin. De overwinning van Labour, die een einde betekent voor Major, betekent ook een sterkere uitgangspositie voor zijn opvolger, Tony Blair. Kort na zijn aantreden zet hij het huidige vredesproces op gang. De onderhandelingen beginnen op 10 juni 1996. Vanaf de herfst van 1997 neemt ook Sinn Fein er aan deel, hetgeen de kans op slagen sterk vergroot.

Niet alleen Blair heeft zich actief met de weg naar vrede bemoeid. De laatste etappe is hij zelfs fysiek aanwezig om de onderhandelingen tot een goede einde te brengen. Ook de Ierse premier Bertie Ahern speelt een actieve rol en maakt de laatste, lange, zitting mee. De premiers, die historisch gezien elkaar tegenstanders zijn, zijn beide bereid om mee te werken aan een deal. Zij willen hun claims ten aanzien van Noord-Ierland intrekken. Derde belangrijke betrokkene is de Amerikaanse

se president Bill Clinton. Belanghebbende, omdat de veertig miljoen burgers van Ierse afkomst in de VS veel talrijker zijn dan in Ierland zelf. Gedurende die laatste, beslissende nacht, was Clinton voortdurend aan de telefoon om de deelnemers over de streep te halen.

Clinton bewerkte een doorbraak door Sinn-Feinleider Gerry Adams op het Witte Huis te ontvangen. Dat was in 1994, toen Adams voor de Britten nog *persona non grata* was, interviews en foto's van hem waren bij wet verboden. Clinton was bereid zelf naar Noord-Ierland te reizen om aan te geven hoe belangrijk het voor hem was de tegenover elkaar staande partijen nader tot elkaar te krijgen. Zijn keuze van senator George Mitchell als bemiddelaar, was destijds omstreden, maar bleek een schot in de roos. Mitchells vasthoudendheid en onpartijdigheid (terwijl hij zelf van Ierse komaf is!) zijn zeer belangrijke factoren geweest in het bereiken van het toegewezen resultaat. Uiteindelijk heeft Clinton letterlijk een duit in het zakje gedaan: gekoppeld aan het vredesproces is een aanbod van Amerikaanse financiële hulp om Noord-Ierland economisch op poten te krijgen. Deze wederopbouw is belangrijk om de burgers een nieuw perspectief te bieden. Tenslotte moet hier de naam vallen van John Hume. Deze katholieke politicus liet een mogelijkheid voor het Ierse presidentschap liggen om zich in te zetten voor vrede in Noord-Ierland. Hij wees in 1994 zelfs een nominatie voor de Nobelprijs van de Vrede af, omdat hij bang was dat dit negatief zou kunnen werken op het vredesproces zelf. Nu staat niets een dergelijke terechte eer meer in de weg.

HET AKKOORD

Volgens het plan van Goede Vrijdag komt er een parlement met 108 leden, gekozen op basis van evenredigheid om ook kleine partijen te laten deelne-

men. Een coalitieregering met maximaal twaalf ministers zal het land gaan leiden. De relatie met de Ierse Republiek is de taak van een Noord-Zuid Raad, waarin Noord-Ierse ministers en leden van het kabinet van de Ierse Republiek zich bezighouden met grensoverschrijdende zaken. De relatie met Groot-Brittannië wordt vorm gegeven door de Raad van Britse Eilanden. Binnen twee jaar moeten de strijdende paramilitaire groepen hun wapens inleveren; de Britten zijn bereid hun politiemacht terug te trekken. En zoals boven aangegeven, zal de Ierse Republiek haar in de grondwet vastgelegde aanspraken op Noord-Ierland laten vallen.

Leiders van beide kanten zijn, zij het aarzelend, akkoord gegaan. Niemand heeft gekregen wat hij eiste, ieder heeft moeten inleveren. De politieke duw vanuit ieders achterban (Ierland en Verenigd Koninkrijk) en van grote broer, de VS was hard nodig. Beide zijden beseffen dat dertig jaar geweld een oplossing niet dichterbij heeft gebracht, en dat de extremistische groepen die geweld voorstaan, allang de steun van de bevolking zijn kwijtgeraakt. De leiders hebben de stap gezet. Nu moeten zij hun achterban nog overtuigen om met de overeengekomen regelingen akkoord te gaan. Zij doen dit door het resultaat zo gunstig mogelijk voor te stellen.

Desondanks zijn er enkele organisaties, zoals die van de conservatieve dominee Ian Paisley, die het akkoord al hebben verworpen. Zij zijn niet bereid tot verzoening. Zij geloven niet dat anderen, hun vroegere vijanden, kunnen veranderen. Waarschijnlijk omdat ze zelf niet tot verandering in staat zijn. Gelukkig is hun aanhang gering. Positief was het feit dat een protestante mars op tweede paasdag zonder enig incident verliep. De deelnemers was weliswaar doorgang door een katholieke wijk geweigerd, maar dat verbod leidde, in tegenstelling tot eerdere eerdere situaties, slechts tot een gering protest.

Op 22 mei moet de hele bevolking zich over het plan uitspreken. De stap die hun leiders hebben gezet, moeten zij dan zelf zetten. Het wantrouwen van eeuwen en de vele doden van de afgelopen dertig jaar zullen daarbij zeker een rol spelen. Maar de inschatting is dat de meeste mensen de burgeroorlog met het bloedvergieten zat zijn en dat zij – ook aarzelend – akkoord zullen gaan.

KERKELIJKE REACTIES

Paus Johannes Paulus II heeft op tweede paasdag vanuit Castel Gandolfo opgeroepen tot gebed voor vrede in Noord-Ierland. Vooral gebed voor moed om tot concrete gebaren van vrede te komen en daardoor het gevaar voor een terugval in haat en geweld te voorkomen. De paus dankte God voor de positieve resultaten, die vorige week zijn behaald. Daardoor zei hij vol vertrouwen de toekomst voor de daar levende bevolkingsgroepen tegemoet te kunnen zien. In zijn toespraak *Urbi et Orbi* (zie ook pagina 11) had de heilige Vader al gezinspeeld op de strijd in Noord-Ierland, toen hij het geweld van extremistische groeperingen in Europa sterk veroordeelde. Ook de kerkelijke leiders van katholieken en protestanten in Noord-Ierland zelf hebben met Pasen hun hoop op blijvende vrede uitgesproken. Aartsbisschop Sean Brady van Armagh hoopt op onderling respect en vertrouwen ondanks alle tegenstellingen. Ook zijn Anglicaanse collega Robin Eames, eveneens van Armagh, sprak over een sterk gevoel van hoop. Het document alleen brengt volgens hem nog geen vrede, maar is "een belangrijke stap op de pelgrimstocht naar de vrede". Voor de katholieke bisschop van Derry, mgr. Seamus Hegarty, is het akkoord "een belangrijke mijlpaal in onze geschiedenis". Overal ziet hij de dankbaarheid van de bevolking met het behaalde resultaat. In binnen- en buitenland is de moed en de brede blik van de betrokken politici erkend en gewaardeerd, aldus mgr. Hegarty.

gaan. Blijft het gevaar dat extreme vleugels zich zullen losmaken van de partijen die wel vrede en verzoening wensen. En dat deze hun toevlucht zullen blijven nemen tot geweld. We hebben dit gezien in het vredesproces tussen Israël en de Palestijnen. Evenmin als in het Midden-Oosten is het conflict in Noord-Ierland een primair religieus conflict. Toch blijft de schande dat het christelijke geloof, dat beide kanten gemeenschappelijk (zouden moeten) hebben, tot nog toe niet tot verzoening geleid heeft. De Goede Vrijdag van het lijden duurt voor Noord-Ierland al veel te lang en is nog niet helemaal ten einde. Toch was de afgelopen Goede Vrijdag een "zeer Goede Vrijdag" omdat nu de hoop gloort van een komende Pasen, van een toekomst waarin katholieken en protestanten elkaar niet langer met geweld bestrijden, maar met elkaar in vrede kunnen leren leven.

SCIENTOLOG

De Sc
sch
me
tieve manier te
Dit heeft vori
me dienst in
een rapport
zicht van de
fice of Speci
actief is. De
na die in st
aldus een
niet mee or
activiteit he
dat sciento
om "een n
chisch op
choconcer
Duitse ove
is in twee
gedaald.(

'GEEN JO

I
van Hite
zijn te vi
Minister
Palestijn
Het cita
Franse f
momen
loocher
is door
genom
dat de
en nat
belse
auteur
reden
aan o
Abra
een
sche
lem

KER

der
die
tig
be
op
aa
tij
za
d
F
E
a
t

